

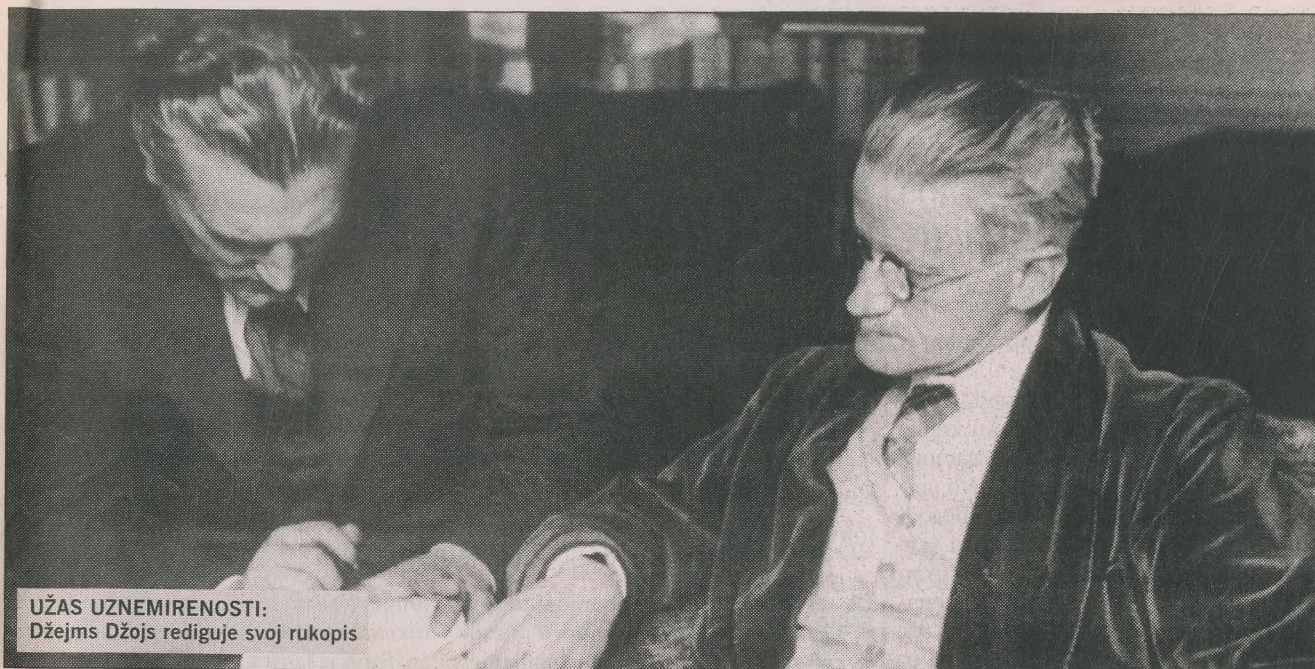
VREME

27. decembar 2001. Cena 100 din, Crna Gora: 3.50 dem. Broj 573

France: EUR 2.50, Germany: EUR 2.30, Greece: EUR 3.20, Italy: EUR 2.30, Spain: EUR 2.50, Slovenia: SIT 400, Switzerland: CHF 4.00, Croatia: HRK 100, Macedonia: MKD 180, Montenegro: DNR 19, Serbia: DNR 19, Bosnia and Herzegovina: BAM 1.00, Bulgaria: BGN 1.00, Czech Republic: CZK 100, Denmark: DKK 10, Estonia: EEK 100, Finland: FIM 100, France: FRF 100, Germany: DEM 4.00, Greece: GRD 1100, Hungary: HUF 1000, Ireland: IRL 100, Italy: LIT 3000, Luxembourg: LUX 100, Netherlands: GLD 100, Norway: NOK 100, Poland: PLN 100, Portugal: ESC 100, Romania: RON 100, Slovakia: SKK 100, Slovenia: SIT 400, Spain: PTA 100, Sweden: SEK 100, Switzerland: CHF 4.00, Turkey: Lira 100, Ukraine: Hryvnia 100, United Kingdom: GBP 100, United States: USD 100, Yugoslavia: Dinar 100, Zimbabwe: ZWL 100

UŽAS UZNEMIRENOSTI:
Džeims Džojls rediguje svoj rukopis

NOVI PREVOD ULIKSA

Sveti spis modernizma

Dogodilo se srpskoj kulturi, posle mnogih decenija premišljanja i odustajanja onih u čijem se pravcu gledalo, da dobije novog, za naše prilike mlađeg čoveka dostojnog izazova kakav predstavljaju legenda zvana Džeims Džojls

Jedan od načina da čovek sebi za života podigne spomenik ukoliko se bavi prevodenjem jeste da prevede neki od svetih spisa, bilo koje religije, ili neki od najtežih i najizdržljivijih tekstova na kojima počiva čitav jedan civilizacijski krug. Takvih tekstova, naravno, ima dosta, a u našem slučaju oni idu od Homera do Biblije, od Platona i Aristotela do Hegela i Hajdegera, od Plutarha i Tukidida do Špenglera i Tojnbija, od grčkih dramatičara do Šekspira, a onda, naravno, od Vergilija i Dantea, od Miliona i Getea, do Servantesa i Balzaka, do Džojlsa i Prusta – a ubuduće do Pereka i Pinčona, možda Jonsona i Esterhazija...

ŠARM: U posebno srećnom trenutku, koji mora da je neka bolja promisao birala, pred nama je jedan takav spomenik i on, upravo budući to što jeste, ne podleže ocenjivanju već čisto, neskrivenoj radosti. Dogodilo se srpskoj kulturi, posle mnogih decenija premišljanja i odustajanja onih u čijem se pravcu gledalo, da dobije novog, za naše prilike mlađeg čoveka dostojnog izazova kakav predstavljaju legenda zvana

Džeims Džojls i sveti spis modernizma šire poznat kao roman *Uliks*. Zoran Paunović, o kome je reč, sa lakoćom koja iritira i šarmom koji nikoga ne ostavlja ravnodušnim podario nam je prvi prevod veličanstvenog – da ga nazovem tako – romanepuskog dela XX veka. I sada sedi, sa tihim i blagim osmehom, zadovoljni roditelj u porodici i prevodilaštvu, predaje englesku književnost u Novom Sadu a pomalo i u opustelom Beogradu, omiljen i fin, i kada ga pitaju, a pitaju ga često, sabrano odgovara da ukoliko se čovek čitavoga života usrdno moli u hramu čitanja, provede neku deceniju studirajući i docnije predajući englesku književnost, onda mu i nije potrebno više no da predano radeći i konsultujući pouzdana izdanja, mnoge komentare i prevode na nekoliko drugih jezika, jedinstveno remek-delo engleskog jezika prevede za dve godine.

Zbilja, sve se samo po sebi razume, pa i to da je ovo najznačajniji prevodilački poduhvat u (naj)novije doba, na čemu iskreno valja čestitati prevodiocu i izdavaču koji takođe podiže sebi neku vrstu spome-

nika. No dok nam prilike budu dopustile da odaberemo svaki svoju pikanteriju oko koje ćemo se narednih godina raspravljati sa prevodiocem i stručnjakom, ima tu nekoliko pitanja na koja vredi već sada odgovoriti. Prvo je vezano za to ko će i zašto čitati Džojlsa ako je neka vrsta lozinke za snobove da se udive delu koje su jedva otvorili, a za primitivce da se iscere uvek voljni da ozbiljnost svedu na glupo zadržavanje i lakmus gluposti: ko se to bre bavi takvim nerazumljivim i od naroda dalekim stvarima. Uostalom, kao da u Britaniji preostali stočari stoje oslonjeni na ograde imanja opustelih posle pokolja ludih goveda i prelistavaju oksfordsko izdanje *Uliksa*, sa kojeg je ovaj prevod rađen. Ili kao da će Srbi pobacati romane o svetica-ma, sve ukrašene vladničanskim preporukama ili autorskim krasnopisom, u jendekke i krenuti pravim putem čitanja u svetlu tranzicionu budućnost. Ili će srpski studenti i studentese, taj blistavi soj čiji se trag na Filološkom fakultetu, i posle njega, oseća kao pogonsko gorivo budućnosti, samo da ne bude sasvim ista, ili tek najmanjušnije malčice drugačija od ove u kojoj tečemo svoje neslavne dane. Ili će se srpski pisci, u većitoj brizi kod kojeg izdavača pretrčati i nasaditi se na najnoviju svoju knjigu ne bi li se iz nje izlegla nedaj Bože NIN-ova ili kakva druga veća nagrada, zbog Džojlsa zamisliti šta znači biti životno posvećen pisanju, a ne kultivisanju poznanstava i književnom životarenju...

PANDEMONIJUM: Tja, nije to sve o pandemonijumu, ili barem bestijarijumu u koji se novim prevodom spušta *Uliks*. Neće se, naravno, ništa posebno desiti, kao što ni linija recepcije Džojlsa u srpskoj prozi od Rastka Petrovića do Crnjanskog, od Radomira Konstantinovića do Kiša, ne predstavlja gotovo nikakav poseban izazov proučavanju književnosti u nas. A i što

bi, da se možda država ne kruni i raspada, a kulturni otpaci kultivišu na Ilirijama i Dukljama, lažnim turskim odsajima ili autonomiji do dna ravničarskog blata? Pa da razmišljamo o kulturnoistorijskim okvirima za same sebe kao ostatak od samih sebe, a ne o mehaničkom skraćivanju školskih programa sa herojskim izbacivanjem iz njega Mopasana i pretumbavanjem Kiša i Čopića?

U sve je to odapet novi prevod Džojasa kao kada se u arhajskom zanosu koplje

hitne na samoga boga, i kao što opisuje Homer, pogodi cilj. Bog, stari krvnik sa kojim Balkan ima mnoge nena-mirene račune i pre kraja XX veka, a tu ne pomaže novo-

stara himna *Bože pravde*, taj – uz sve dužno poštovanje tradicije ipak – lilihip za mitsku svest, preživio je modernističku objavu, izrečenu između Dostojevskog i Ničea, da je mrtav. Zato mu je bilo lakše da podnese nihilizam Džojasa i Beketa. Udar u jezgro teocentrizma kakav predstavlja *Uliks* neće se čitati u onom najstrašnijem saznanju sa kojim je čovek prepušten samome sebi. *Uliks* je užas uznemirenosti, a ne katalog romaneskniha mogućnosti čije je odličje i vrlina da je (pre)komplikovan i veoma dobro ispisan.

PALANKA: I tu je tačka na kojoj se pojavljuje ona pukotina u kojoj se sa najvećom naklonošću i poštovanjem može voditi rasprava. Jer Zoran Paunović, koji se latio velikih stvari, kao što su doktorat o Nabokovu (*Gutači blede vatre*, 1997) i Džojas, nije sklon uznemirenosti do srži postojanja koju bude i podstiču autori kojima se posvećuje. Naprotiv, baštineći lakoću svoga učitelja Svete Koljevića, kojem pisac ovih redova takođe izražava svoju naklonost i uvažavanje, ne izazivajući jednu kilavu intelektualnu sredinu, tim stilom lakoće do preterane uopštenosti (koja ume da se osveti takoreći netačnošću u slici Sterna ili čudnim istorijskopoetičkim odnosom Tekerija i Hardija) palanku u koju tonemo ostavlja u uverenju kako je sve u redu i kako svoj mir može otkupiti klimanjem glavom onome ko nešto radi i ponekom hiljadarkom da se i taj Džojas pazari.

Nova je godina, Božić, pa Sveti Sava i Sretenje, sve od čega bi se Džojas naježio i iz Srbije odbegao u Dublin, ili u kanadski Fredrikstaun kod Vladimira Tasića, da tamo piše svoja remek-dela ili remek-delca. Vreme je za poklone. Kupite nekome Džojasa. Na primer sebi, uvucite se pod omiljeno ćebe i pre no što opet nestane struje čitajte Džojasa.

ALEKSANDAR JERKOV

MUZIKA: POVRATAK ROKENROLA

Čistokrvni adrenalin

Pank je bio mrtav, sada je živ, zdrav i kloniran. Bob Dylan je mrtav. Revolucija je *out*. A na žurkama zavisnika od indiferentnosti prašenje tek počinje. Dobro došli u moderno doba

Nakon nesrećnog bombardovanja Njujorka, 11. septembra ove godine, između ostalih mnogih pametnih pitanja koja su relevantni činioci društva postavili jedni drugima bilo je i pitanje o tome kako će popularna muzika izgledati i o čemu će se pevati u godinama koje su pred nama. Ako zanemarimo avione, nebodere i septembar kao neke od pojmova čiji će se otisak posmatrati kroz lupu, svima bi valjda trebalo da bude jasno da i ljudska tuga traje samo dok ljudi plaču i na TV-u. Stoga od neovijetnamskog kreativnog zamaha valja očekivati par holivudskih bljutavština na temu – *tog jedanaestog septembra on je krenuo American Airlinesom, a njeno ime je bilo Ramiza* itd. ili pak kakav oliverstonovski refleks kada bude bilo prilike da se neko ili nešto za nekog ili nešto (o)sumnjiči. U muzičkom svetu, sem nekoliko prigodnih izdanja kojima se daju uputstva kako se voli otadžbina, muzičari su i dalje okrenuti introspekciji i drugim kafanskim momentima.

Napad na Ameriku ipak je uticao na rokenrol.

Hip-hop je preplavio svet. Žanr koji je krajem osamdesetih pretendovao da bude pank jedne rase (sa Public Enemy...), jasno socijalno situiran, pretvorio se tokom deset narednih godina u pank jedne druge rase (sa Eminemom) i u kvazipank jednih i

drugih (sve mešavine izrasle iz hip-hopa i rokenrola) da bi krajem milenijuma postao biznis iz koga su samo časni izuzeci uspeali da iskorače.

KUGA MODERNOG DOBA: Drugi, za nas interesantan muzički pravac – alternativni rokenrol, kroz izdanja bendova Radiohead, Flaming Lips, Spiritualized, Mercury Rev, Super Furry Animals, pa i Becka, kao najkomercijalnijih u dugom nizu izvođača, ostvario je barokni total u apsorbovanju najrazličitijih uticaja, formirajući fuziju, koja je na jednom kraju imala formu popa, a na drugom postroka.

U isto vreme globalno selo polako počinje da poprима obris *nonstopnog* vašara, u kome prestravljeni potrošač jedino želi da pobegne kući, pre nego i sam postane predmet trgovine. Recesija preti da postane kuga modernog doba jer se dobrim kupcem danas smatra samo onaj koji bi prodao i rođenu majku da bi kupio nešto drugo.

Kao i mnogo puta do tada rokenrol prepoznaje košmarni teren kao polje na

Radiohead

White Stripes